

Opis źródła:

W latach 1661–1663 podróż edukacyjną po Europie odbyli młodzi kasztelanice krzywińscy Wojciech i Andrzej Radolińscy wraz z opiekunem księdzem Janem Nyczkowiczem. W trakcie zagranicznej wyprawy bracia odwiedzili ziemie niemieckie, Włochy, Niderlandy i Austrię, pobierali dłuższą naukę we Wiedniu, Grazu, Rzymie, Paryżu i Orleanie. W tym czasie Wojciech Radoliński spisywał dziennik, w którym znalazły się opisy zwiedzanych miejscowości oraz zabytków. Wiosną 1663 r. bracia dotarli do Rzymu, na uwagę zasługuje znajdujący się na kartach ich dziennika opis bazyliki św. Piotra w Rzymie.

Miejsce wydania:

W. Radoliński, *Pamiętnik podróży odbytej roku 1661–1663 po Austrii, Włoszech i Francji*, wyd. Z. Celichowski, Toruń 1874, s. 41–43.

Miejsce przechowywania źródła:

Biblioteka Kórnicka PAN, rkps 1072, Wojciech i Andrzej Radolińscy, Diariusz podróży.

Tekst źródła:

„Potem weszliśmy do Watykanu, gdzie najcelniejszy Rzymu majestat. Przed kościołem wielka i piękna bardzo planities [równina, plac], gankami ovali figura [owalnego kształtu] opasana; ta struktura jeszcze in toto [w całości] nie stanęła, dość jednak i pilno dosyć rzemieślnika robi, ganek każdy ma trzy drogi szerokie, słupami kamiennymi bardzo miąższemi obstawione; w tymże ambicje jest fontana bardzo piękna, gdzie się zda, jakoby cała rzeka do góry wyskakuje, umbry różnych kolorów na kształt tęczy podając, drugą taką budują. Tamże in medio [w środku] jest kolumna bardzo wysoka, wielkim kosztem postawiona, na wierzchu jest particula ligni S. Crucis [część drzewa Krzyża Świętego], drugą taką kolumnę gotują. Ad ingressum [Przy wejściu] do kościoła jest schód bardzo szeroki, po którym karetami jeżdżą, na tych gradusach są dwie statuy Ś. Piotra i Pawła, tak jak na moście, przed kościołem jest porticus [portyk] bardzo szeroki i wszystek mozaiką odzłocony z różnymi figurami. W kościół wszedłszy, ze wszystkich stron ciągnie oczy structurae pulchritudo [piękno struktury]: nie wiedzieć co pierwej widzieć, czy pawiment drogo różnymi marmurami sadzony, czy furniturę na podniebieniu złotem cale z różnymi figurami ozdobioną, czy filary z obu stron bardzo wielkie porfirowe, na których papieżów różnych różne insygnia. Ołtarz przed rotundą in medio [w środku] kościoła wszystek z brązu, ten stanął za Urbana VIII z metalu z rotundy wielkiej odartego [...]. Widzieliśmy w tymże kościele: pod tymże ołtarzem leżą corpora S.S. Petri et

Pauli [ciała świętych Piotra i Pawła], gdzie się na spodku nabożeństwo odprawuje. Tamże niedaleko jest głowa św. Andrzeja apostoła. Jest i inszych świętych na spodku pod pawimentem bardzo wiele, którycheśmy groby i ołtarze ze świecami lanemi obchodzili. Stąd tam wyszedłszy, przypatrowaliśmy się obrazom z kamienia robionym około wielkiego ołtarza, potem gankom dwiema, wysoko z obu stron wielkiego ołtarza z wielkim sumptem zbudowanym”.

Słowniczek pojęć:

Urban VIII – Maffeo Barberini, papież w latach 1623–1644.

Gradusy – schody.

Pawiment – posadzka.

Sumpt – koszt.

Pytania do źródła.

Pytania dla uczniów szkoły podstawowej i uczniów szkoły średniej (poziom podstawowy):

1. Do jakiej powstającej właśnie struktury odnosi się w tekście źródła Wojciech Radoliński?
2. Kto i kiedy zaprojektował plac przed bazyliką św. Piotra?
3. Jakie obiekty oglądali młodzi polscy podróżnicy?
4. W jakich latach powstawała bazylika św. Piotra?
5. Który papież podjął decyzję o zburzeniu wczesnochrześcijańskiej bazyliki fundacji Konstantyna Wielkiego i wzniesieniu nowej świątyni?
6. Nazwiska jakich architektów i artystów wiążą się z budową bazyliki św. Piotra?

Pytania dla uczniów szkoły średniej (poziom rozszerzony): pytania dla poziomu podstawowego, a ponadto:

1. Opisz mecenat artystyczny papieży w dobie nowożytnej.

Wskazówki:

Okalająca plac św. Piotra kolumnada zaprojektowana przez Berniniego powstawała w latach 1656–1667, młodzi bracia Radolińscy rzeczywiście oglądali nieukończony jeszcze obiekt w trakcie trwania prac.

Warto pamiętać, iż wśród 140 figur świętych umieszczonych na kolumnadzie znajduje się również odniesienie do Polski, znajduje się tam przedstawienie pierwszego polskiego dominikanina, św. Jacka Odrowąża.

Literatura pomocnicza:

Barycz H., *Polacy na studiach w Rzymie w epoce Odrodzenia (1440–1600)*, Kraków 1938.

Loret M., *Życie polskie w Rzymie w XVIII wieku*, Roma 1930.

Markuszevska A., *Festa i muzyka na dworze Marii Kazimiery Sobieskiej w Rzymie (1699–1714)*, Warszawa 2010.

Osiecka-Samsonowicz H., *Polskie uroczystości w barokowym Rzymie 1587–1696*, Warszawa 2012.

Müller W., *Pielgrzymi polscy w Rzymie w XVIII wieku*, „Roczniki Humanistyczne”, 34 (1986), z. 2, s. 357–365.

Rok B., *Rzym papieski w relacjach Polaków XVIII wieku*, [w:] *Polski Grand Tour XVIII i początkach XIX wieku*, red. A. Roćko, Warszawa 2014, s. 313–331.

Rok B., *Polskie podróże do Rzymu na jubileusz roku 1700*, [w:] *Dyplomacja. Polityka. Prawo. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Henrykowi Kocójowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. I. Panic, Katowice 2001, s. 305–311.

Tygielski W., *Polacy w nowożytnym Rzymie. Kilka uwag o polskich śladach, napotykanym przez peregrynantów w końcu XVI i w XVII wieku*, „Ikonothea”. Prace Instytutu Historii Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego, 13 (1998), s. 127–137.

Najważniejsze cezury:

W 1665 r. został zawiązany Rokosz Lubomirskiego, w tym roku Jan Sobieski poślubił Marię Kazimierę d'Arquien. Na ten rok datuje się początek trwającej do 1666 r. wielkiej zarazy z Londynie, pod jej koniec wybuch wielki pożar unicestwiający 2/3 miasta, rozpoczęta później odbudowa miała ogromny wpływ na współczesny kształt Londynu.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Anna Markiewicz